

Commissie Omgevingskwaliteit

Bezoekadres
Weesperplein 8
Amsterdam

Postbus 1409
1000 BK Amsterdam
crk@amsterdam.nl
www.crk.amsterdam.nl

Commissie Aanwijzing Monumenten

Onderwerp	Adviesaanvraag aanwijzing Honthorststraat 36
Datum	22 januari 2024
Commissie	Freek Schmidt (voorzitter), Isabel van Lent (architectuurhistoricus), Petra Brouwer (architectuurhistoricus), Bastiaan van de Kraats (restauratiearchitect)
Secretaris	Elles van den Hoek, Mirte Kooij
Adviseur(s)	Agnes Hemmes, Paul Nieuwenhuizen (Monumenten en Archeologie)

Geachte leden van het dagelijks bestuur van stadsdeel Zuid,

U heeft de subcommissie Aanwijzing Monumenten van de Commissie Omgevingskwaliteit gevraagd advies uit te brengen over de aanwijzing van het pand Honthorststraat 36 als gemeentelijk monument.

De commissie hanteert bij de advisering de selectiecriteria voor monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten, zoals vastgesteld in de Erfgoedverordening. Zij beoordeelt of dit gebouw voor Amsterdam van belang is vanwege de stedenbouwkundige, architectonische en/of cultuurhistorische waarde. Daarnaast wordt beoordeeld in hoeverre het een gaaf en/of zeldzaam voorbeeld is voor een bepaalde periode of van een bepaald (gebouw)type.

De commissie adviseert u Honthorststraat 36, gebouwd in 1904 naar ontwerp van architect P.H. van Niftrik, aan te wijzen als gemeentelijk monument. Het pand heeft hoge architectonische en cultuurhistorische waarde, met name vanwege het nog bijna compleet aanwezige en zeer rijke interieur uit 1917, ontworpen door architect Harry Elte in opdracht van toenmalige Joodse eigenaar. De rijk gedecoreerde en gematerialiseerde voorgevel is een goed voorbeeld van de 19de-eeuwse woonhuisarchitectuur voor de hogere burgerklasse rond het Museumplein. Als onderdeel van de nog volledig oorspronkelijke straatwand vertegenwoordigt het ensemble, waar dit pand onderdeel van uitmaakt, stedenbouwkundige waarde. De commissie doet de aanbeveling om na te gaan of in het interieur van de twee andere panden van deze spiegelsymmetrische eenheid ook nog waardevolle onderdelen aanwezig zijn, waardoor dit hele ensemble mogelijk bescherming als gemeentelijk monument verdient.

Stedenbouwkundige waarde

Het dubbele woonhuis aan de Honthorststraat maakt deel uit van een bouwblok dat verder wordt omsloten door de Johannes Vermeerstraat (westzijde), de Pieter de Hoochstraat (oostzijde) en de Teniersstraat (zuidzijde). Anders dan de 19de-eeuwse stadsuitbreidingen op basis van Plan Kalff, werd de buurt rond het Museumplein bestemd voor bebouwing voor de meer welgestelden. De blokken direct langs het Museumplein werden in hoofdzaak bebouwd met vrijstaande villa's, in de straten daarachter kwamen aaneengesloten blokken met ruime herenhuizen. Het waaivormig gebied met hoofdradialen vanaf het Rijksmuseum, die onderling verbonden waren door dwarsstraten, werd gebaseerd op een plan van P.J.H. Cuypers en Jac. Ankersmit uit 1891. Honthorststraat 36 vertegenwoordigt stedenbouwkundige waarde als onderdeel van de nog oorspronkelijke straatwand.

Architectonische en cultuurhistorische waarde

In 1904 kreeg architect P.H. van Niftrik, zoon van de stadsingenieur J.G. van Niftrik, opdracht voor het ontwerp van Honthorststraat 32, 34 en 36. De opdracht werd verstrekt door de gebroeders Willem en Aart van Doorn, respectievelijk directeur van het Amsterdamse kantoor van de Holland Amerika Lijn en architect en aannemer. Zij waren zelf de eerste jaren de bewoners van het benedenhuis van nummer 36 k en nummer 32. Deze spiegelsymmetrische eenheid bestond oorspronkelijk uit een dubbel benedenhuis met dubbele bovenwoning op nummer 32 en 36, het tussengelegen nummer 34 was bedoeld als herenhuys voor een gezin. In 1964 werd het pand Honthorststraat 36 samengevoegd met het linkerbuurpand (voorheen nummer 38). Ondanks dat de panden sindsdien geheel in gebruik zijn als kantoor, zijn aan zowel het interieur als exterieur slechts ondergeschikte wijzigingen uitgevoerd. In het bovenhuis is een zeer groot deel van de interieuronderdelen uit 1904 zoals omlijstingen, schouwen, lambrisering en trap naar zolder, nog aanwezig. Alleen de suitescheiding op de derde verdieping is vervangen door een wand.

Het interieur van het oorspronkelijke benedenhuis is aangebracht in 1917. De toenmalige eigenaar, de Joodse ondernemer L. Stibbe, gaf de architecten H. Elte Phzn en G.F. Mastenbroek opdracht om een nieuw interieur te maken voor de vier hoofdvertrekken. Ook de aanpassing van de serre van de achterkamer op de begane grond behoorde tot de opdracht. De interieuronderdelen zijn uitgevoerd in hoogwaardige materialen zoals donkere exotische houtsoorten, eikenhout, marmer en andere soorten natuursteen en voorzien van verfijnd snijwerk. Deze onderdelen, waaronder lambriseringen, deuromlijstingen, suitescheidingen, buffet- en wandkasten, bednis en schouwen, zijn nog nagenoeg compleet bewaard. Bijzonder zijn ook de in de lambrisering opgenomen wandklok, de glas-in-loodramen en gebrandschilderde ramen met gestileerde bloemkelken van de serre.

Harry Elte (1880-1944), die zijn loopbaan begon bij Berlage, groeide tijdens het interbellum uit tot een van de meest vooraanstaande Joodse architecten van Nederland. Daarnaast was hij een gewaardeerd interieur- en meubelontwerper. Hij deed veel opdrachten voor de Joodse gemeenschap. Een bekend Amsterdams voorbeeld daarvan is het verpleeghuis De Joodsche Invalide aan de Nieuwe Achtergracht. Het interieur van Honthorststraat 36 is een prominent en nog gaaf bewaard project binnen zijn oeuvre als interieurontwerper. Ook het exterieur is nagenoeg ongewijzigd. De zeer zorgvuldig ontworpen en rijk gedecoreerde en gematerialiseerde gevel, waarvan de mee ontworpen overgang naar de openbare ruimte, in de vorm van een stoep met stoeppalen onlosmakelijk onderdeel vormt, is een hoogwaardig voorbeeld van architectuur voor de hogere burgerklasse.

Het pand heeft cultuurhistorische waarde vanwege de eigenaars- en bewonersgeschiedenis en als Amsterdamse Joods cultureel erfgoed.

Gaafheid, herkenbaarheid en zeldzaamheid

Voor het gebruik als kantoorpand en de samenvoeging met het buurpand zijn enkele wijzigingen aangebracht, inclusief doorbraken om de panden te verbinden en de vernieuwde trap in het benedenhuis. Het door Elte ontworpen interieur bleef, samen met een groot deel van het oorspronkelijke interieur op de bovenste verdiepingen gespaard en is nog nagenoeg volledige aanwezig. Ook het zorgvuldig ontworpen en rijk gedecoreerde en fijn gedetailleerde exterieur is nog grotendeels origineel.

Amsterdam, 21 februari 2024
Commissie Aanwijzing Monumenten

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'F. Schmidt', written over a horizontal line.

Freek Schmidt, voorzitter